

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษามลกระทบของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงการค้าระหว่างประเทศไทยกับ 5 ประเทศสมาชิกในกลุ่ม เป็นการศึกษาถึงผลกระทบของการค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาฟต้า 5 ประเทศ อันได้แก่ บรูไน อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และ สิงคโปร์ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้า ตามข้อตกลงที่ว่าด้วยการใช้อัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่าเทียมกันของประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน (CEPT Agreement) โดยอาศัยวิธีการคำนวณดุลยภาพทั่วไปของแบบจำลองแคมเจม ซึ่งเป็นแบบจำลองพลวัตดุลยภาพทั่วไปของระบบเศรษฐกิจไทย (General Equilibrium Model) ที่ในระยะยาวอาจจะมีการขยายตัวของทุน และสามารถแสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างอุตสาหกรรมทั้งหมดต่อเนื่องที่จะเกิดกับระบบเศรษฐกิจมหภาคได้อย่างชัดเจน และด้วยเหตุผลของการที่อัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศก่อนมีการปฏิบัติตามข้อตกลงมีอัตราที่แตกต่างกัน จึงทำให้เป็นที่คาดว่าจะการค้าระหว่างประเทศของไทยกับประเทศสมาชิกอาฟต้าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือเกิดการเบี่ยงเบนตลาดภายในกลุ่มได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ในการศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียน เมื่อมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT ของประเทศสมาชิก ที่ประกอบด้วยโครงสร้างทางการส่งออก และการนำเข้า ซึ่งโครงสร้างทางการส่งออกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสามารถใช้วิเคราะห์ถึงช่องทางและศักยภาพในการส่งออกของไทยไปแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้า รวมทั้งสามารถช่วยในการวางแผนนโยบายทางการค้าของแต่ละอุตสาหกรรมในอนาคตได้ นอกจากนี้ ผลกระทบจากการปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าว ได้แสดงถึงความเชื่อมโยงที่จะเกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจไทยโดยรวมในอนาคตร่วมด้วย

ในการศึกษามลกระทบเมื่อมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT ของประเทศสมาชิกอาฟต้าเสร็จสิ้น หรือ เมื่อประเทศสมาชิกอาฟต้ามีอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกันเป็น ร้อยละ 0 ผลทาง

ด้านโครงสร้างการส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้า พบว่าราคาส่งออกของไทยในแต่ละสาขาการผลิตจะลดลง ยกเว้นสาขาการผลิตที่อยู่ในภาคเกษตร 4 สาขาการผลิต ซึ่งได้แก่ Grain Non-Grain Other Crops และ Livestocks ราคาส่งออกจะเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากปัญหาทางด้านอุปทานที่ขยายตัวไม่ทันกับอุปสงค์ที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของสาขาการผลิตอื่นๆ ที่มีการนำผลผลิตของสาขาการผลิตในภาคเกษตรไปเป็นปัจจัยการผลิตร่วมด้วย การที่ผลผลิตในภาคเกษตรมีปัญหาทางด้าน Supply Constraint ทั้งนี้เพราะในการเพิ่มปริมาณผลผลิตของภาคเกษตรต้องอาศัยปัจจัยทางด้านที่ดินซึ่งมีต้นทุนสูงเป็นสำคัญ ประกอบกับปัญหาทางด้านฤดูกาล และการพัฒนาเทคโนโลยีในภาคเกษตรเป็นไปอย่างล่าช้า จึงทำให้การเพิ่มปริมาณผลผลิตไม่เป็นไปตามความต้องการ ส่งผลให้ระดับราคาเพิ่มขึ้นในที่สุด

การที่ราคาส่งออกในแต่ละสาขาการผลิตลดลงได้ส่งผลให้เกิดการขยายตัวในปริมาณส่งออกพร้อมด้วย โดยอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกจะมากกว่าอัตราการลดลงของระดับราคา สำหรับสาขาการผลิตในภาคเกษตรที่ราคาส่งออกเพิ่มขึ้นได้ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอาฟต้าลดลงในอัตราที่มากกว่าราคาส่งออกที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ปริมาณการส่งออกของแต่ละสาขาการผลิตที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นในการส่งออกในแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้าจะขยายตัวในอัตราที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะอัตราภาษีศุลกากรของสาขาการผลิตเดียวกันในแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้ามีอัตราไม่เท่ากัน ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าประเทศสมาชิกที่มีอัตราภาษีศุลกากรในสาขาการผลิตนั้นสูงกว่าประเทศสมาชิกอื่นๆ การขยายตัวของสาขาการผลิตนั้นก็สูงกว่ประเทศอื่น และในทำนองเดียวกันถ้าสาขาการผลิตนั้นเกิดการหดตัวก็จะหดตัวในอัตราที่ต่ำกว่าประเทศอื่นด้วยเช่นกัน

สำหรับการพิจารณาสัดส่วนการส่งออกโดยเปรียบเทียบในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าจากผลกระทบข้างต้น ปรากฏว่าสัดส่วนการส่งออกของไทยไป อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ เพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 5.71 22.23 และ 6.42 เป็น ร้อยละ 6.48 25.47 และ 7.12 ตามลำดับ ในขณะที่สัดส่วนการส่งออกของไทยโดยเปรียบเทียบในการส่งออกไป บรูไน และสิงคโปร์ ลดลงจาก ร้อยละ 1.13 และ 64.51 เป็น ร้อยละ 0.91 และ 60.01

ผลทางด้านโครงสร้างการนำเข้าของไทยเมื่อมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT ของประเทศสมาชิกอาฟต้าร่วมกันเสร็จสิ้น ในการศึกษาพบว่าการนำเข้าของไทยจากประเทศสมาชิกอาฟต้าราคานำเข้าจะลดลงในอัตราเดียวกับการเก็บภาษีศุลกากรของไทย และราคานำเข้าโดย

เฉลี่ยลดลงในอัตรา ร้อยละ -6.57 ส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศสมาชิกอาฟต้าเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ย ร้อยละ 8.42 จากผลกระทบดังกล่าวสัดส่วนมูลค่าการนำเข้าของไทยจากประเทศสมาชิกอาฟต้าเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 12.30 เป็น ร้อยละ 12.71 และจากการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT ของประเทศสมาชิกอาฟต้าร่วมกัน ได้ทำให้การนำเข้าของไทยจากประเทศอื่นๆ มีปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้น ในขณะที่ราคานำเข้าของไทยจากประเทศอื่นๆ จะไม่ลดลงเพราะไทยไม่ได้มีการลดอัตราภาษีการนำเข้าจากประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตามปริมาณการนำเข้าของไทยจากประเทศอื่นๆ เพิ่มขึ้นเนื่องจากไทยต้องนำเข้าปัจจัยการผลิตจากประเทศอื่นๆ มาร่วมในการผลิตเพื่อการส่งออกที่เพิ่มขึ้นจากการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT หรือการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าได้ทำให้ต้นทุนลดลงทำให้การส่งออกเพิ่มขึ้น ดังนั้นปริมาณนำเข้าจึงเพิ่มขึ้น และปริมาณนำเข้าที่เพิ่มขึ้นทำให้มูลค่าการนำเข้าของไทยจากประเทศอื่นๆ โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในอัตรา ร้อยละ 4.47 จึงส่งผลให้สัดส่วนของมูลค่าการนำเข้าของไทยจากประเทศอื่นๆ ลดลงจาก ร้อยละ 87.70 เป็น ร้อยละ 87.29

จากการที่โครงสร้างการค้าทางการส่งออกของไทยที่มีต่อประเทศสมาชิกอาฟต้าเปลี่ยนแปลงไป ได้ส่งผลให้สู่ทางการส่งออกและสินค้าเป้าหมายในการส่งออกของไทยไปแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้าแตกต่างกัน ซึ่งสามารถพิจารณาสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศ จากสัดส่วนการส่งออกของไทยในแต่ละสาขาการผลิตของการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าเมื่อมีการลดอัตราภาษีศุลกากร และ สัดส่วนการส่งออกของไทยในแต่ละสาขาการผลิตของการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาเซียนรายประเทศก่อนมีการลดอัตราภาษีศุลกากร ด้วยการนำมาคำนวณหาค่าประมาณการอัตราการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนการส่งออกของไทยในแต่ละสาขาการผลิตของการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้ารายประเทศ (Expected Gain in Market Share : EGM's) และเนื่องจากในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศประกอบด้วยสินค้าเป้าหมายหลายรายการ ดังนั้นการกำหนดนโยบายส่งเสริมการส่งออกในอนาคตของสินค้าเป้าหมายในแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้าให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น จึงต้องมีการวิเคราะห์ถึงศักยภาพของสินค้าเป้าหมายแต่ละรายการร่วมด้วย โดยการพิจารณาจากโครงสร้างของสินค้าเป้าหมายที่ประกอบด้วย ค่า EGM's ของแต่ละสาขาการผลิตในการส่งออกไปประเทศนั้นๆ ที่สามารถชี้ให้เห็นศักยภาพของประเทศนั้นในการเป็นตลาดรองรับการขยายตัวของส่งออกของไทยในสาขาการผลิตต่างๆ , ค่าอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออก (Growth) ที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการขยายตัวของสาขาการผลิตนั้นๆ อย่างแท้จริง โดยไม่มีการขยายตัวทางด้านราคาเข้ามาเกี่ยวข้อง และสัดส่วนการส่งออกก่อน-หลังมีการปฏิบัติตามมาตรการ

CEPT (Share) ที่แสดงถึงพื้นฐานและการเปลี่ยนแปลงของสาขาการผลิตนั้นๆ ในการส่งออกไปแต่ตลาดในอนาคตได้ และเพื่อความชัดเจนในการช่วยกำหนดนโยบายการค้าของแต่ละสาขาการผลิตในอนาคต จึงได้แบ่งศักยภาพของสินค้าเป้าหมายออกเป็นกลุ่ม โดยอาศัยเกณฑ์ของการแบ่งกลุ่มศักยภาพของสินค้าเป้าหมายจากค่าอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย เมื่อมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT และสัดส่วนการส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย ก่อนมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT ซึ่งจากหลักเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่มดังกล่าวจะได้ศักยภาพของสินค้าเป้าหมายออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก คือ กลุ่มสินค้าเป้าหมายที่มีอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกมากกว่าหรือเท่ากับอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย และมีสัดส่วนการส่งออกก่อนมีการปฏิบัติตาม CEPT มากกว่าหรือเท่ากับสัดส่วนการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย เรียกว่า กลุ่ม High Growth - High Share ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูงและมีพื้นฐานของตลาดที่มั่นคงจากส่วนแบ่งตลาดเดิมที่มีมาก จึงเป็นกลุ่มของสินค้าเป้าหมายที่มีศักยภาพของรู้ทางการส่งออกในอนาคตมากที่สุด

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มสินค้าเป้าหมายที่มีอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกมากกว่าหรือเท่ากับอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย แต่มีสัดส่วนการส่งออกก่อนมีการปฏิบัติตาม CEPT น้อยกว่าสัดส่วนการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย เรียกว่า กลุ่ม High Growth - Low Share เป็นกลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวสูงแต่มีพื้นฐานของตลาดที่ไม่มั่นคงเนื่องจากเป็นตลาดที่เล็ก ดังนั้นการใช้นโยบายที่ทำให้มีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสินค้าเป้าหมายกลุ่มนี้

สำหรับ กลุ่มที่ 3 คือ กลุ่มสินค้าเป้าหมายที่มีอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย แต่มีสัดส่วนการส่งออกก่อนมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT มากกว่าหรือเท่ากับสัดส่วนการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย เรียกว่า กลุ่ม Low Growth - High Share ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกต่ำ แต่มีพื้นฐานของตลาดที่มั่นคงหรือเป็นตลาดใหญ่ จึงควรรักษาส่วนแบ่งตลาดไว้ให้มั่นคงเช่นเดิม รวมทั้งการปรับปรุงคุณภาพสินค้า และลดต้นทุนการผลิต

และกลุ่มสุดท้าย คือ กลุ่มสินค้าเป้าหมายที่มีอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออก น้อยกว่าอัตราการขยายตัวของปริมาณการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย และมีสัดส่วนการส่งออกก่อนมีการปฏิบัติตาม CEPT น้อยกว่าสัดส่วนการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ย เรียกว่า กลุ่ม Low Growth- Low Share ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอัตราการขยายตัวต่ำและเป็นตลาดเล็กที่มีส่วนแบ่งตลาดน้อย สำหรับสินค้าเป้าหมายกลุ่มนี้จะต้องใช้ความพยายามในทุกๆ ด้านมากกว่าสินค้าเป้าหมายกลุ่มอื่นเพื่อให้มีอัตราการขยายตัวและส่วนแบ่งตลาดที่เพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามในการส่งออกในแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้านอกจากจะมีกลุ่มของสินค้าเป้าหมาย หรือสาขาการผลิตที่ได้รับประโยชน์จากการส่งออกแล้ว ยังประกอบด้วยสาขาการผลิตที่สูญเสียผลประโยชน์รวมอยู่ด้วยซึ่งทั้งสองเป็นผลมาจากการเบี่ยงเบนตลาดของการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าในสาขาการผลิตนั้นๆ ดังนั้น การเปรียบเทียบค่า EGM's ของสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟตานั้นๆ เทียบกับค่า EGM's ในสาขาการผลิตเดียวกันของการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าอื่นๆ จะทำให้ทราบถึงการเบี่ยงเบนตลาดของสินค้าเป้าหมายได้ และในทำนองเดียวกัน การเปรียบเทียบค่า EGM's ของสาขาการผลิตที่สูญเสียประโยชน์ในการส่งออกของประเทศสมาชิกอาฟตานั้นๆ เทียบกับค่า EGM's ของสาขาการผลิตเดียวกันในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าอื่นๆ ก็จะทำให้ทราบถึงการเบี่ยงเบนตลาดของสาขาการผลิตที่สูญเสียประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน

จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการส่งออกของไทยดังกล่าวทำให้สามารถวิเคราะห์การส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกเขตการค้าเสรีอาเซียนโดยรวมได้ว่า มูลค่าการส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้าโดยเฉลี่ยจะขยายตัวในอัตรา ร้อยละ 28.64 ซึ่งประกอบด้วยสินค้าเป้าหมาย 6 สาขาการผลิต คือ Rice Fishery Canned Food Sugar Textile และ Other Manufacture ที่มีศักยภาพของสินค้าเป้าหมายในกลุ่มของ High Growth - High Share ทั้ง 6 สาขาการผลิต นอกจากนี้สามารถวิเคราะห์สู่ทางการส่งออกของไทยไปแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้า ได้ดังนี้

สู่ทางการส่งออกของไทยไปบรูไนจากการศึกษา พบว่ามูลค่าการส่งออกโดยเปรียบเทียบขยายตัวในอัตราที่น้อยที่สุดในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้า คือ เท่ากับร้อยละ 1.21 และประกอบด้วยสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปบรูไน 2 สาขาการผลิต คือ Appliance/Machinery และGlass/Ceramic ซึ่งเป็นสินค้าเป้าหมายที่มีศักยภาพอยู่ในกลุ่มของ High Growth - Low Share

ทั้งสองสาขาการผลิต นอกจากนี้ในการส่งออกไปรูโนมีสินค้าที่สูญเสียผลประโยชน์อย่างชัดเจน ในสาขาการผลิต Rice

ในขณะที่การส่งออกของไทยไปอินโดนีเซียมีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกโดยเฉลี่ย ในอัตรา ร้อยละ 42.51 และมีสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปอินโดนีเซีย 2 สาขาการผลิต โดยมีศักยภาพเดียวกัน คือ Textile และ Sugar ที่มีศักยภาพในกลุ่มของ High Growth - High Share นอกจากนี้ในการส่งออกไปอินโดนีเซีย ได้มีสินค้าที่สูญเสียผลประโยชน์ร่วมด้วย แต่มีเพียงสาขาการผลิตเดียวที่เห็นผลชัดเจน คือ สาขาการผลิต Appliance/Machinery

สำหรับรู่ทางการส่งออกของไทยไปมาเลเซียในการศึกษาแสดงให้เห็นว่า มีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกโดยเฉลี่ยอยู่ในอัตรา ร้อยละ 43.75 และประกอบด้วยสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปมาเลเซีย 6 รายการ ซึ่งมีศักยภาพที่แตกต่างกัน ดังนี้คือ Rice Canned Food Rubber Sheet/Type Textile และ Sugar มีศักยภาพในกลุ่มของ High Growth - High Share สำหรับ Wearing Apparel จะอยู่ในกลุ่มของศักยภาพ High Growth - Low Share และสำหรับสินค้าที่ไทยสูญเสียผลประโยชน์ในการส่งออกไปมาเลเซียอย่างเด่นชัดประกอบด้วย 2 สาขาการผลิต คือ Appliance/Machinery และ Grain

รู่ทางการส่งออกของไทยไปฟิลิปปินส์ พบว่าการส่งออกของไทยไปประเทศฟิลิปปินส์ โดยเฉลี่ยมีมูลค่าการส่งออกขยายตัวในอัตรา ร้อยละ 39.16 และไทยมีสินค้าเป้าหมายในการส่งออก ไป 4 รายการ โดยมีการกระจุกตัวของศักยภาพสินค้าเป้าหมายที่แตกต่างกัน ดังนี้ สินค้าเป้าหมาย Rice จะอยู่ในกลุ่มของ High Growth - High Share ในขณะที่ Metal Product Textile และ Wearing Apparel มีศักยภาพอยู่ในกลุ่ม High Growth - Low Share สำหรับสินค้าที่สูญเสียผลประโยชน์ในการส่งออกไปฟิลิปปินส์มี 2 สาขาการผลิต คือ สาขาการผลิต Appliance/Machinery และ Gain เช่นเดียวกับในการส่งออกไปมาเลเซียที่มีการสูญเสียผลประโยชน์ในสาขาการผลิตเดียวกัน

สำหรับผลกระทบที่มีต่อการส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้าที่จะกล่าวถึงเป็นประเทศสุดท้าย คือ สิงคโปร์ ซึ่งการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าได้ส่งผลให้การส่งออกของไทยไปสิงคโปร์มีการขยายตัวของมูลค่าการส่งออกโดยเฉลี่ยในอัตรา ร้อยละ 16.72 และสำหรับสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปสิงคโปร์จะประกอบด้วย 2 สาขาการผลิต คือ Rice

และFishery ซึ่งทั้งสองสาขาการผลิตมีศักยภาพของสินค้าส่งออกอยู่ในกลุ่มของ High Growth - High Share และในทางตรงข้ามการส่งออกไปสิงคโปร์มีสินค้าที่แสดงการหดตัวมากถึง 14 รายการ

จากการที่การส่งออกของไทยไปสิงคโปร์และบรูไนขยายตัวไม่มากนัก ทั้งนี้เพราะอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสิงคโปร์และบรูไนก่อนที่จะมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT มีอัตราต่ำมาก ดังนั้นเมื่อมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT จึงทำให้การส่งออกของไทยไปสิงคโปร์และบรูไนได้รับผลประโยชน์ไม่มากนัก เมื่อเปรียบเทียบกับ การส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้าอื่นๆ ที่มีอัตราภาษีศุลกากรสูงกว่าสิงคโปร์และบรูไน เช่น การส่งออกของไทยไปฟิลิปปินส์จะมีการขยายตัวมากที่สุดเป็นเพราะฟิลิปปินส์มีอัตราภาษีศุลกากรก่อนมีการปฏิบัติตามมาตรการ CEPT อยู่ในระดับสูงกว่าประเทศสมาชิกอาฟต้าอื่นๆ ที่มีอัตราภาษีศุลกากรในอัตรารองลงมา คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และบรูไน ตามลำดับ นอกจากนี้ในการศึกษาพบว่าสาขาการผลิต Non-Grain และ Vehicle ไม่ได้เป็นสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าได้เลย

ทางด้านการศึกษาถึงผลกระทบที่มีต่อระบบเศรษฐกิจไทยโดยรวม พบว่าการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าตามข้อตกลงร่วมกันได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อรายรับของรัฐบาล ซึ่งจะลดลงในอัตรา ร้อยละ 2.52 แต่ผลกระทบดังกล่าวจะทำให้เศรษฐกิจของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตรา ร้อยละ 6.32 ในช่วงระยะเวลาของการลดอัตราภาษีศุลกากรเสร็จสิ้นตามข้อตกลง โดยการลงทุน การจ้างงาน การบริโภค รวมทั้งการส่งออกและนำเข้าจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ ดัชนีราคาการลงทุน ดัชนีราคาผู้บริโภค และดัชนีราคาส่งออก จะลดลง และการส่งออกและนำเข้าที่เพิ่มขึ้นได้ส่งผลให้ดุลการค้าลดลงในอัตรา ร้อยละ 0.003

นอกจากนี้ ในการศึกษาผลกระทบของการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าทั้งทางด้านโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศสมาชิกอาฟต้า และระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทยตามผลที่ได้จากการศึกษา สามารถสรุปได้ว่าการลดอัตราภาษีศุลกากรของไทยจะมีผลกระทบเกิดขึ้นกับโครงสร้างการค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาฟต้า และระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทยมากกว่าการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้า

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาที่ได้ พบว่าการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าตามข้อตกลงมาตรการอัตราภาษีศุลกากรพิเศษที่เท่ากัน จะส่งผลให้การค้าระหว่างไทยและประเทศสมาชิกอาฟต้าขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งด้านการส่งออกและการนำเข้า อย่างไรก็ตามในการส่งออกที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อพิจารณาในแต่ละสาขาการผลิตจะพบว่าในการส่งออกหรือมูลค่าการส่งออกในแต่ละประเทศสมาชิกอาฟต้าไม่ได้มีการขยายตัวในทุกสาขาการผลิต และในการส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศจะมีรูปร่างการส่งออกและสินค้าเป้าหมายที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศสมาชิก ดังนั้นเพื่อให้การค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาฟต้าเมื่อมีการลดอัตราภาษีศุลกากรได้รับประโยชน์สูงสุด ตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนทั้งภาครัฐบาลและเอกชนจึงควรมีแนวทางร่วมกันในการรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นดังนี้

1. ทางด้านสาขาการผลิตที่มีมูลค่าการส่งออกลดลง ในการศึกษาพบว่าเป็นสาขาการผลิตในภาคเกษตรที่เกิดปัญหาทางด้าน Supply Constraint เพราะในการเพิ่มปริมาณผลผลิตของภาคเกษตรต้องอาศัยปัจจัยทางด้านที่ดินซึ่งมีต้นทุนสูงเป็นสำคัญ ประกอบกับปัญหาทางด้านฤดูกาล และการพัฒนาเทคโนโลยีในภาคเกษตรเป็นไปอย่างล่าช้า จึงทำให้การเพิ่มผลผลิตไม่เป็นไปตามที่ต้องการ ดังนั้นการแก้ปัญหาสำหรับสาขาการผลิตนี้ รัฐบาลควรที่จะมีนโยบายส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีในภาคเกษตรให้มากขึ้นอย่างจริงจัง เนื่องจากการพัฒนาทางเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลง และไม่ต้องพึ่งพาการใช้ที่ดินในการขยายผลผลิตอย่างเดียว รวมทั้งสามารถช่วยในการควบคุมคุณภาพของผลผลิตได้นอกจากนี้การใช้ปุ๋ยเคมีในภาคเกษตรเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งแต่เนื่องจากปุ๋ยเคมีต้องมีการนำเข้าซึ่งรัฐบาลควรจะสนับสนุนให้มีการพัฒนาการผลิตปุ๋ยเคมีในประเทศร่วมด้วย โดยร่วมมือกับผู้ผลิตในการแสวงหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตให้มีคุณภาพดีและราคาถูกจากแหล่งต่างๆ

2. ทางด้านสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศ จากการศึกษาพบว่าการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศจะประกอบด้วยสินค้าเป้าหมายในสาขาการผลิตต่างๆ แตกต่างกัน แต่ก็สามารถพิจารณาดัชนีภาพของสินค้าเป้าหมายในการส่งออกไปประเทศสมาชิกอาฟต้าร่วมกันได้เป็น 4 กลุ่ม ซึ่งในแต่ละกลุ่มจะมีดัชนีภาพที่แตกต่างกัน ดังนั้นนโยบายการส่งเสริมหรือสนับสนุนการส่งออกของสินค้าเป้าหมายในแต่ละกลุ่มควรจะเป็น ดังนี้

สำหรับกลุ่มสินค้าเป้าหมายที่มีศักยภาพเป็น High Growth - High Share ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพมากที่สุด แต่ก็ควรจะมีนโยบายต่างๆ มารองรับสินค้าเป้าหมายในกลุ่มนี้ร่วมด้วย เพื่อช่วยในการรองรับระดับการขยายตัว และรักษาส่วนแบ่งตลาดให้อยู่ในอัตราที่สูงต่อไป เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีที่จะช่วยให้ต้นทุนการผลิตลดลง การปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์สินค้าอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับสินค้าและป้องกันการกล่าวหาสินค้าของไทยซึ่งจะทำให้ส่วนแบ่งตลาดลดลงได้ นอกจากนี้ถ้าสาขาการผลิตที่มีการใช้แรงงานในการผลิตมาก รัฐบาลควรที่จะมีการพัฒนาวิธีการกำหนดค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำที่สะท้อนและสอดคล้องกับประสิทธิภาพการทำงานของแรงงานด้วย

สินค้าเป้าหมายที่มีศักยภาพของสินค้าในกลุ่ม High Growth - Low Share เป็นสินค้าที่มีการขยายตัวในการส่งออกสูง แต่มีส่วนแบ่งตลาดน้อยซึ่งถือว่าเป็นตลาดเล็ก จึงต้องพยายามให้ส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น ด้วยการเจรจาทางด้านทวิภาคี ซึ่งรัฐบาลจะต้องช่วยภาคเอกชนในการคัดเลือกคณะผู้แทนการเจรจาทางการค้าที่มีประสิทธิภาพ และปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และสร้างโอกาสให้ผู้ส่งออกของไทยมีโอกาสได้พบและเจรจากรการค้ากับผู้นำเข้าของประเทศสมาชิกอาฟตานันท์ ซึ่งจะช่วยให้ส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานสินค้าให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ประเทศผู้นำเข้ากำหนด นอกจากนี้จะต้องมีการกำหนดนโยบายต่างๆ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นร่วมด้วยเพื่อรองรับการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น

กลุ่มศักยภาพ Low Growth - High Share สำหรับสินค้าเป้าหมายกลุ่มนี้ถือว่าเป็นสินค้าที่มีส่วนแบ่งตลาดที่มาก แต่ต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยี และปรับปรุงคุณภาพการผลิตอย่างจริงจังเพื่อลดต้นทุนการผลิตในทุกๆ ด้าน ที่ส่งผลให้ราคาส่งออกลดลง รวมทั้งการพัฒนาการผลิตของอุตสาหกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมส่งออกให้สอดคล้องและต่อเนื่องเพื่อลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศโดยจะต้องมีคุณภาพดีราคาถูก และสิ่งที่ต้องทำร่วมด้วย คือ การปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานของสินค้าส่งออก ซึ่งจะทำให้เกิดการขยายตัวของการส่งออก นอกจากนี้จะต้องรักษาส่วนแบ่งตลาดให้อยู่ในระดับสูงเช่นเดิม ด้วยวิธีการที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

และสินค้าเป้าหมายที่มีศักยภาพอยู่ในกลุ่มของ Low Growth - Low Share จะต้องมีความพยายามอย่างมากในทุกๆ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ด้วยวิธีการต่างๆ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เพื่อให้มีการขยายตัวในการส่งออกและให้มีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น และไม่ควรที่จะละเลยสินค้าเป้าหมายในกลุ่มนี้ถึงแม้ว่าจะต้องใช้ความพยายามมากกว่าสินค้าเป้าหมายในกลุ่มอื่นก็ตาม

เนื่องจากในอนาคตเมื่อมีการส่งเสริมและพยายามในทุกๆ ด้าน สินค้าเป้าหมายกลุ่มนี้อาจจะมีศักยภาพเพิ่มขึ้นได้ จึงเปรียบเสมือนความหวังในอนาคต

3. การวิเคราะห์และการวางแผนการตลาดในการส่งออกต่างประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศ ซึ่งในการศึกษาพบว่า เส้นทางทางการส่งออกของไทยไปประเทศสมาชิกอาฟต้าแต่ละประเทศจะแตกต่างกัน ดังนั้นการวางแผนการตลาดในการส่งออกรัฐบาลควรจะช่วยเหลือภาคเอกชนทางด้านข้อมูลข่าวสารที่ภาคเอกชนไม่สามารถหาได้ เพื่อให้ภาคเอกชนสามารถรับรู้ถึงข้อมูลที่เพียงพอ เนื่องจากข้อมูลที่พร้อมทางการตลาดจะเป็นหัวใจสำคัญที่ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ในการส่งออกแต่ละประเทศได้ นอกจากนี้เพื่อให้การวางแผนกลยุทธ์ในการส่งออกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพภาคเอกชนควรที่จะจัดหานักการตลาดระดับมืออาชีพที่มีประสบการณ์มาช่วยในการวางแผนการตลาด และกำหนดกลยุทธ์ ของการส่งออกต่างประเทศสมาชิกอาฟต้ารายประเทศร่วมด้วย

4. ทางด้านมาตรการภาษีศุลกากรของไทย ควรมีการปรับโครงสร้างภาษีการนำเข้าโดยทั่วไปในแต่ละสาขาการผลิตให้มีอัตราต่ำลงในระดับที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้สาขาการผลิตที่มีการนำเข้าวัตถุดิบ หรือสินค้าขั้นกลางจากการนำเข้ามีต้นทุนการผลิตที่ลดลง ซึ่งจะส่งผลให้ราคาของผลผลิตในแต่ละสาขาการผลิตในประเทศ รวมทั้งราคาส่งออกลดลง และจะเป็นผลดีกับสาขาการผลิตอื่นๆ ที่มีการนำผลผลิตของสาขาการผลิตที่มีราคาลดลงไปเป็นปัจจัยการผลิตก็จะมีราคาลดลงเช่นกัน และการที่ราคาส่งออกลดลงจะทำให้เกิดโอกาสในการส่งออกเพิ่มขึ้น

5. ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรมีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและเอกชนอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยภาคเอกชนควรมีการรวมตัวเป็นองค์กรเดียวกันเพื่อเป็นตัวแทนในการประสานงานกับภาครัฐจะได้เป็นเอกภาพ และภาครัฐควรที่จะให้ข้อมูลข่าวสารกับองค์กรของเอกชนในส่วนที่ภาคเอกชนไม่สามารถหาได้ นอกจากนี้รัฐบาลควรมีการวางแผนและกำหนดนโยบายในระดับชาติเพื่อรองรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และควรมีการผลักดันให้มีการจัดตั้งสถาบันหรือสมาคมผู้ผลิตสินค้าในอุตสาหกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการส่งออกของไทย

อย่างไรก็ตามการที่ไทยจะบรรลุวัตถุประสงค์ในการส่งออกต่างประเทศสมาชิกอาฟต้า และได้รับผลกระทบทางด้านลบน้อยที่สุดควรจะต้องมีการกระทำในแนวทางดังกล่าวข้างต้นไปพร้อมๆ กันทุกแนวทางอย่างจริงจังและต่อเนื่องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ข้อจำกัดของการศึกษา

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงการปฏิบัติตามมาตรฐาน CEPT ในการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าเท่านั้น มิได้รวมถึงการลดอุปสรรคทางการค้าที่มีใช่อื่นๆ ภายใต้อัตราภาษีศุลกากรตามข้อตกลง CEPT ด้วย เนื่องจากการลดอุปสรรคทางการค้าที่มีใช่อื่นๆ ยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเพียงพอ

2. สำหรับฐานข้อมูลที่ใช้เป็นฐานข้อมูลโครงสร้างระบบเศรษฐกิจไทยในการศึกษา เป็นข้อมูลจากตารางบัญชีการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ปีพ.ศ.2533 ที่นำมาใช้หาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในปีพ.ศ.2546 ซึ่งอาจจะมีปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการผลิตไทยอย่างแน่นอน แต่เนื่องจากตาราง I-O ปีพ.ศ.2533 ที่นำมาใช้ถือได้ว่าเป็นข้อมูลที่สมบูรณ์และทันสมัยที่สุดที่สามารถหาได้ ณ ช่วงเวลาของการศึกษานี้ ทั้งนี้เพราะตาราง I-O ของไทยได้มีการจัดทำเป็นระยะทุกๆ 5 ปีและสำหรับตาราง I-O ปีพ.ศ.2538 ก็ยังจัดทำไม่เสร็จ

3. ทางด้านอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าที่ใช้ในการทดลอง หรือ shock ในแบบจำลองเพื่อคำนวณผลกระทบของการลดอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าฝ่ายเดียว (ผลกระทบรอง) จะเป็นการใช้ตัวแทน (Proxy) ในการทดลอง ซึ่งอาจมีความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงบ้าง แต่เนื่องจากการหาอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าที่ตรงตามตารางบัญชีการผลิตและผลผลิตของไทยนั้นไม่สามารถทำได้โดยตรง ดังนั้นจึงต้องนำสาขาการผลิตในตาราง I-O ของไทยที่เป็นรหัส Harmonized ที่ได้จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มาทำการเปรียบเทียบหาอัตราภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกอาฟต้าในสินค้าที่มีรหัส Harmonized ตรงกับสาขาการผลิตในตาราง I-O ของไทย แต่ปรากฏว่า สาขาการผลิตในตาราง I-O ของไทยแต่ละสาขาประกอบด้วยรหัส Harmonized จำนวนมาก ทำให้ต้องพิจารณาคัดเลือกมา

นอกจากนี้ในการศึกษาจะเป็นการวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่มีต่อการค้าระหว่างไทยกับประเทศสมาชิกอาเซียน 5 ประเทศเท่านั้น มิได้มีการวิเคราะห์ถึงผลที่จะเกิดกับการค้าระหว่างไทยกับประเทศอื่นๆ ร่วมด้วย ทั้งนี้เพราะถ้ามีการมองถึงผลที่จะเกิดกับการค้าระหว่างไทยกับประเทศอื่นๆ ร่วมด้วยจะทำให้การมองผลที่จะเกิดกับการค้าของไทยกับภายในสมาชิกอาฟต้าเห็นผลไม่ชัดเจน เพราะไทยมีการค้ากับประเทศนอกกลุ่มอาฟต้าในสัดส่วนที่มากกว่า